

Research Article

A SENSORY GARDEN DESIGN ASSOCIATED WITH URBAN IDENTITY COMPONENTS: TEKİRDAĞ EXAMPLE

Yağmur TARHAN¹, Tuğba KİPER^{2,*}

¹ Tekirdag Namık Kemal University, Institute of Science, Department of Landscape Architecture, Tekirdağ, Türkiye

² Tekirdag Namık Kemal University, Faculty of Fine Arts, Design and Architecture, Department of Landscape Architecture, Tekirdağ, Türkiye

*Correspondence: tkiper@nku.edu.tr

Received: 3 July 2024; Accepted: 5 December 2024; Published: 31 December 2024

ORCID ID¹: 0009-0008-3377-0569, ORCID ID²: 0000-0003-3396-5661

Citation: Tarhan Y. & Kiper T. (2024), A Sensory Garden Design Associated with Urban Identity Components: Tekirdağ Example, *ArtGRID*, 6(2):151-170

Abstract

The study is based on the hypothesis that "The senses play an active role in reflecting the identity that shapes a city to the person, and with the effective use of the senses, people will be provided with the opportunity to integrate and experience the city". For this purpose, a sensory park area was designed in which visual, auditory, tactile, olfactory and taste perceptions related to Tekirdağ's identity values are included. Within the framework of the purpose, an answer to the question "How can visual, auditory, tactile, olfactory and taste perceptions related to Tekirdağ's identity values be included in the design processes?" was sought. With the sensory garden designed on a sample area within the framework of the related question; it is aimed to emphasise the importance of sensory perceptions that will strengthen user experiences, especially with Tekirdağ's urban identity values. The main methodology was developed within the framework of landscape design processes developed based on literature data and field observations. AutoCAD, SketchUp, Photoshop and Lumion programmes were used in the design process. The results obtained from the study will contribute to the construction of the relationship between the importance of sensory design and urban identity and the effective use of sensory features that affect the identity values of Tekirdağ in design.

Keywords: Sense, Sensory Design, Urban Identity, Colour, Tekirdag

*Araştırma Makalesi***KENT KİMLİĞİ BİLEŞENLERİ İLE İLİŞKİLENDİRİLMİŞ BİR DUYUSAL BAHÇE TASARIMI: TEKİRDAĞ ÖRNEĞİ****Özet**

Çalışma “Bir kenti biçimlendiren kimliğin kişiye yansıtılmasında, duyarlar etkin bir rol oynamakta olup, duyarların etkin kullanımı ile kişilere kentle bütünleşme ve deneyimleme fırsatı sağlanmış olacaktır” hipotezi üzerine kurgulanmıştır. Bu amaçla, Tekirdağ’ın kimlik değerleri ile ilişkili görsel, işitsel, dokunsal, kokusal ve tat algılarının dahil edildiği bir duysal park alanı tasarlanmıştır. Amaç çerçevesinde “Tekirdağ’ın kimlik değerleri ile ilişkili görsel, işitsel, dokunsal, kokusal ve tat algıları tasarım süreçlerine nasıl dahil edilebilir?” sorusuna yanıt aranmıştır. İlgili soru çerçevesinde örnek bir alan üzerinde tasarlanan duysal bahçe ile; özellikle Tekirdağ’ın kent kimliği değerleri ile kullanıcı deneyimlerini güçlendirecek duysal algıların önemine vurgu yapılması hedeflenmiştir. Ana yöntem kurgusu literatür verileri ile alan gözlemlerine dayalı olarak geliştirilen peyzaj tasarım süreçleri çerçevesinde geliştirilmiştir. Tasarım sürecinde AutoCAD, SketchUp, Photoshop ve Lumion programlarından yararlanılmıştır. Çalışmadan elde edilen sonuçlar, duysal tasarımın önemi ile kent kimliği ilişkisinin kurgulanmasında ve Tekirdağ’ın kimlik değerlerine etki eden duysal özelliklerin tasarımda etkin bir şekilde kullanılmasına katkı sağlayacaktır.

Anahtar kelimeler: Duyu, Duysal Tasarım, Kent Kimliği, Renk, Tekirdağ

1. GİRİŞ

Bahçeler, açık havada rekreasyon, eğitim ve terapi için uyarıcı bir duysal ortamdır (Spring, 2016). Dolayısıyla duysal algılar, kullanıcıların çevrelerini nasıl deneyimlediklerini ve yorumladıklarını belirler (Norman, 2004). Bu özellikler, tarihsel olarak süreç içerisinde evrilerek duysal deneyimlere odaklanan duyu bahçeleri yaklaşımının geliştirilmesini sağlamıştır. Bu süreçte duyu bahçeleri; kullanıcılarının duysal entegrasyonuna yönelik olarak; öğrenme, dinlenme, eğlenme, sosyalleşme, iyileşme ve doğayı deneyimleme gibi etkinliklere katılımını destekleyecek şekilde tasarlanmıştır. Öyle ki Raveendra (2014) ile de Wit (2016); duyu bahçesinin; sert ve yumuşak yüzeylerin bir arada olması, renk, doku ve yaban yaşamının ön plana çıkması ile duyarların en üst düzeyde uyarılmasını sağlayacak şekilde tasarlanması gerekliliğine dikkat çekmişlerdir. Bununla birlikte birçok çalışmada, duysal bahçe tasarımında; görme ve koku duyusuna hitap eden doku, hareket, şekil, gölge, ışık gibi uyarılar kullanılması gerekliliğine dikkat çekilerek, kullanıcıların toplayabilecekleri ve tadabilecekleri alanların oluşturulması öngörüsü vurgulanmıştır. (Şensoy, 2017; Ghazali vd., 2018; Wagenfeld vd., 2019; Yusop vd., 2020; Memari vd., 2021). Zeisel (2007) de; duyu bahçelerinde, güçlü renklerin, kokunun, seslerin, dokunsallığın ve yenilebilir meyvelerin, sebzelerin ve çiçeklerin kullanımı yoluyla görme, işitme, koku, tat ve dokunma yoluyla aktarılmasına yönelik duysal deneyimlerin sunulması gerekliliğini vurgulamıştır. Norman (2004) de; görsel, işitsel, dokunsal, kokusal ve tat algılarının, tasarımın başarısında kritik bir rol oynadığını belirtmiştir. Yine birçok çalışmada duysal bahçelerin; duysal entegrasyon yoluyla, öğrenme, dinlenme, eğlenme, sosyalleşme, iyileşme ve doğayı deneyimleme gibi katkılar sağlayacağı vurgulanmıştır (Green vd., 2016; Anonim, 2016; West, 2018). Green vd., (2016) da; duysal entegrasyonun, insan gelişiminin önemli bir parçasını oluşturduğuna dikkat çekmiştir. Albrecht (2020) ile Tubielewicz-Michalczyk (2023)’ün çalışmalarında da; duysal bahçelerin

çocuklar için; duygusal ve motor gelişiminin desteklenmesi, görsel veya işitsel algının uyarılması, konuşma ve iletişimin desteklenmesi, çevreye karşı yaratıcılığın ve ilginin geliştirilmesi, doğayla bütünleşme ve doğayı deneyimleme fırsatı yaratılması gibi olanaklar sağladığına vurgu yapılmıştır. Öyle ki; Nowak (2003) ile Dudkiewicz vd., (2018) de; doğayla iletişim kurmanın hafızayı, hayal gücünü ve yaratıcı düşünmeyi geliştirdiği, stresle mücadeleye yardımcı olduğu ve sosyal ilişki ve iletişimi olumlu yönde etkilediğini belirtmişlerdir. Zajadacz ve Lubarska (2019)'nın çalışmalarında da; duysal bahçelerin, bireye zihinsel ve fiziksel iyilik hissi vererek sağlığı ve refahı teşvik ettiği belirtilmiştir. Aynı zamanda duysal bahçeler, kullanıcıların bir ürün, hizmet veya mekanla daha derin ve anlamlı bir bağ kurmasını sağlayarak, tüm kullanıcıların kısa bir süre için kendilerini o alana aitmiş gibi deneyimleyebilecekleri bir ortam oluşturmaktadır (Gonzalez & Kirkevold, 2016). Bununla birlikte birçok çalışmada; çocuklar için duysal bahçelerin hem sakinleştirici hem de uyarıcı bir özelliği olması gerekliliğine vurgu yapılmış olup, tasarımda renklerin çocuklar üzerindeki etkisinin önemli olduğu belirtilmiştir (Şensoy, 2017; Ghazali vd., 2018; Wagenfeld vd., 2019; Yusop vd., 2020; Memari vd., 2021).

Kent kimliği ise Özer (2022)'nin belirttiği gibi; bir kente ait belirgin ve ayırt edici nitelikler olup, insan-mekân ilişkisinin sonucu olarak kişinin kente yüklediği anlamlar bütünüdür. Dolayısıyla kente ait özgünlükleri oluşturan doğal ve sosyo-kültürel (coğrafik (doğal) değerler; su, bitki örtüsü, toprak vb, mimari (yapay) yapı; geleneksel sivi yapılar, anıtlar, yerel malzeme, sosyo-kültürel unsurlar; etkinlikler, üretim alan ve biçimleri) bileşenler; hedef kitlenin görsel, işitsel, dokunsal, kokusal ve tat algıları aracılığıyla farklı algısal izlenimler oluştururlar. Bu durum da kent kimliği ile ilişkilendirilmiş tasarımlar temelinde duysal algıyı güçlendirecektir. Keza Doğan İşeri ve Özçevik Bilen (2019) de; duysal algı ile kent kimliğini ilişkilendirmiş ve işitsel peyzajdaki seslerin kent kimliğini yansıttığını vurgulamışlardır. Ringas vd., (2011) ise; mekân ve kimlik arasındaki ilişkinin analiz edilmesinde, fiziksel çevre algısı ve mekânsal temsillerin araştırılmasının etkili olduğunu belirtmiştir. Lalou vd., (2017)'nin çalışmalarında; peyzajların şekillenmesinde ve algılanmasında duysal rolünün önemli olduğu belirtilmiştir. Akbarishahabi (2022) de; kentsel mekanların duysal organlarımızla çevreden edindiğimiz bilgiler sonucunda algılandığını vurgulamıştır.

Buradan yola çıkılarak çalışmada, **“Bir kenti biçimlendiren kimliğin kişiye yansıtılmasında, duysal etkin bir rol oynamakta olup, duysalın etkin kullanımı ile kişilere kente bütünleşme ve deneyimleme fırsatı sağlanmış olacaktır”** hipotezi çerçevesinde kent kimliği ile ilişkilendirilmiş bir duysal bahçe tasarımı yapılması amaçlanmıştır. Bu amaçla, **“Tekirdağ’ın kimlik değerleri ile ilişkili görsel, işitsel, dokunsal, kokusal ve tat algıları tasarım süreçlerine nasıl dahil edilebilir? sorusuna yanıt aranmıştır. İlgili soru çerçevesinde örnek bir alan üzerinde tasarlanan duysal bahçe ile; özellikle Tekirdağ’ın kent kimliği değerleri ile kullanıcı deneyimlerini güçlendirecek duysal algıların önemine vurgu yapılması hedeflenmiştir. Çalışmadan elde edilen sonuçlar, duysal tasarımın önemi ile kent kimliği ilişkisinin kurgulanmasında ve Tekirdağ’ın kimlik değerlerine etki eden duysal özelliklerin tasarımda etkin bir şekilde kullanılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.**

2. MATERYAL VE YÖNTEM

Araştırma ana materyalini Tekirdağ İli Süleymanpaşa İlçesi kent merkezinde bulunan, Marmara Denizi kıyısındaki dolgu alanının bir bölümünü oluşturan 660 m²'lik oyun alanı oluşturmaktadır. Alanın denize olan uzaklığı yaklaşık 20 m dir (Şekil 1). Alanın yakın çevresi dikkate alındığında; sahil dolgu alanının kuzeyinde kalan iç kesimlerde yapısal yoğunluk

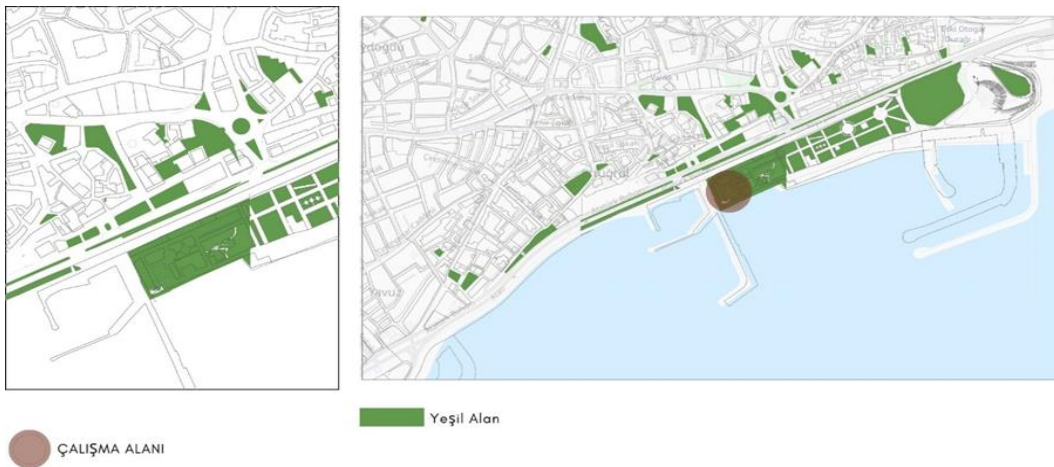
görülmektedir. Bu durum alan yakın çevresinin doluluk-boşluk durumu haritasında sunulmuştur (Şekil 2). Çalışma alanı ve çevresinde yer alan yeşil alanlar ise Şekil 3’de, sunulmuştur.

Şekil 1. Çalışma alanının konumu

Şekil 2. Çalışma alanı çevresi dolu ve boş alanlar

Şekil 3. Çalışma alanı çevresi yeşil alanlar

Çalışmada ayrıca, Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi'nden temin edilen 1/1000 ölçekli uygulama imar planları da yardımcı materyal olarak kullanılmıştır. Projelerin çizim ve görselleştirme süreçlerinde ise AutoCAD, SketchUp, Photoshop ve Lumion programlarından yararlanılmıştır.

Çalışmada, Tekirdağ'ın kimlik değerleri ile ilişkili görsel, işitsel, dokunsal, kokusal ve tat algılarının dahil edildiği bir duysal park alanı tasarlanmıştır. Çalışmanın ana yöntem kurgusu literatür verileri ile alan gözlemlerine dayalı olarak geliştirilen peyzaj tasarım süreçleri çerçevesinde ele alınmıştır. Bu bağlamda yöntem süreci; çalışmanın amaç ve kapsamının belirlenmesi, Tekirdağ kimlik değerleri ile duysal algıların ilişkilendirilmesi, konsept ve senaryo oluşturulması, ihtiyaç programının ve kullanım alanlarının belirlenmesi ile avan projesinin geliştirilmesi olmak üzere beş temel aşamada gerçekleştirilmiştir. Yöntem ve aşamaları birbiri ile uyumlu ve tamamlayıcı niteliktedir.

Birinci aşamayı oluşturan amaç ve kapsamın belirlenmesi aşaması; giriş bölümünde ayrıntılı sunulmuş olup ulusal ve uluslararası alanda, ilgili literatürle desteklenecek şekilde verilmiştir. Çalışma genel hipotezi oluşturularak, araştırma sorusu geliştirilmiş ve buna yönelik genel amaç ve hedefler sunulmuştur.

Tekirdağ kimlik değerleri ile duysal algıların ilişkilendirilmesi başlıklı ikinci aşamada; Tekirdağ'ın öne çıkan özgün kimlik bileşenlerini oluşturan değerlerin ilgili görseller aracılığıyla görsel, işitsel, dokunsal, kokusal ve tat algılarına olan entegrasyonu sağlanmıştır. Bu aşama, konsept oluşumu ve tasarıma yön verecek şekilde kurgulanmıştır.

Üçüncü aşamada; Tekirdağ'ın renk, doku, ses, koku, tat ve manzara ilişkisi üzerinden çocukların ve ailelerin duysal deneyimlerini geliştirmek, doğayla etkileşimlerini artırmak ve oyun oynamalarını teşvik etmek amacıyla konsept ve senaryo oluşturulmuştur. Bu bölüm ihtiyaç programının ve kullanım alanlarının oluşturulmasında etkili olmuştur.

Dördüncü aşamada; konsept çerçevesinde geliştirilen renkler temelinde beş duyu ile ilişkili aktiviteler belirtilmiştir. İlgili aktiviteler üç boyutlu görsellerle ve Tablolarla desteklenmiştir.

Beşinci aşamada, önceki bölümlerde öngörülen aktiviteler geometrik formlara dönüştürülerek avan proje tasarlanmıştır. Bu aşamada, Zeisel, 2007; Raveendra, 2014; de Wit, 2016; Şensoy, 2017; Ghazali vd., 2018; Wagenfeld vd., 2019; Yusop vd., 2020; Memari vd., 2021'in çalışmalarında vurgulanan tasarım yaklaşımı yönlendirici olmuştur.

3. BULGULAR VE TARTIŞMA

3.1. Tekirdağ Kimlik Değerleri İle Duyusal Algıların İlişkilendirilmesi

Çalışma alanına ilişkin, öne çıkan özgün kimlik bileşenlerini oluşturan değerler ilgili görsellerle desteklenerek, duysal tasarıma yön verecek renk, manzara, doku, koku, ses, ve tat ile ilişkilendirilmiştir. Bu aşamada; Tekirdağ özelinde “yerel ve/veya geleneksel özgünlükleri ile en fazla öne çıkan ve katma değer yaratan; tarımsal, folklorik, gastronomik, sanatsal, ezgisel, yapısal, bitkisel gibi ürün, lezzet, alan, yapı ve eserler nelerdir?” ile “Bu bileşenler duysal tasarıma yön verecek renk, manzara, doku, koku, ses ve tat ile nasıl ilişkilendirilebilmelidir?” sorularına cevap aranmıştır. Bu kapsamda; tarımsal ürün temelinde öne çıkan üzüm, buğday, kiraz, zeytin, ayçiçeği; gastronomi temelinde şarap, köfte, peynir helvası, folklorik ve sanatsal temelde Karacaklavuz dokumaları ile doğal ve kültürel temelde

deniz ve kıyısı, tarım arazileri ve bağlar ile çeşitli etkinlikler ele alınmıştır. Her bir değer görsel duyuya hitap edecek renkler ve manzaralar, hislere hitap edecek dokular, kokusal duyuya hitap edecek kokular, işitsel duyuya hitap edecek sesler ile, tat algılarına hitap edecek lezzetlerle ilişkilendirilmiştir (Şekil 4, Tablo 1, Şekil 5, Tablo 2, Şekil 6, Tablo 3, Şekil 7, Tablo 4, Şekil 8, Tablo 5, Şekil 9, Tablo 6).

Görsel duyu, kullanılan alanın algılanmasında ve deneyimlenmesinde bedensel duyuların dışa yansıtılarak etkileşime geçmesinde etkilidir (Şimşek vd., 2022). Renkler ve manzaralar görsel duyuyu harekete geçiren öğelerdir. Bu çerçevede kentin kimlik değerleri ile ilintili Tekirdağ'ın rengi, Tekirdağ'ın resmi sunulmuştur (Şekil 4, Tablo 1, Şekil 5, Tablo 2).

Şekil 4. Tekirdağ'ın rengi (Kaynak: URL-1- URL-8)

Tablo 1. Tekirdağ ve renk ilişkisi

Görsel duyu etkisi oluşturacak renkler	Kimlik değerleri
Deniz mavisi	Marmara Denizi ve gökyüzünün mavi tonları
Doğa yeşili ve sarısı	Tarım arazileri (ayçekirdeği, kanola) ve bağlar
Toprak kahverengisi	Tarlaların kahverengi tonları
Tarihi beyaz ve bej tonları	Tarihi dokuyu oluşturan geleneksel evler ve yapılar
Canlı ve parlak renkler	Festivaller (kiraz festivali, karpuz şenliği, keşkek şenliği), etkinlikler ve sokak hayatı, etkinliklerde kullanılan bayraklar, süslemeler ve kostümler, Karacaklavuz dokumaları

Şekil 5. Tekirdağ'ın resmi (Kaynak: URL-2, URL-9- URL-14)

Tablo 2. Tekirdağ ve manzara ilişkisi

Görsel duyuya hitap edecek manzaralar	Kimlik değerleri
Marmara denizi manzarası	Deniz manzarası ve sahil şeridi, gün batımı ve gün doğumu manzaraları
Tarihi yapılar ve sokaklar	Tekirdağ'ın tarihi merkezi ve eski mahalleleri, geleneksel Türk evleri, müzeler (Rakoçzi Müzesi, Arkeoloji ve Etnografya Müzesi, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemi mimarisi (Rüstem Paşa Cami, Eski Cami, Orta Cami) ve dar sokakları
Yeşil alanlar ve tarım arazi manzaraları	Tarım alanları, bağlar, meyve bahçeleri ve sebze tarlaları
Liman ve balıkçı tekneleri	Liman bölgesi ve balıkçı tekneleri
Yerel çarşı ve pazarlar	Bedesten, pazarlar ve sokak satıcıları, geleneksel el sanatları ürünleri (Karacaklavuz dokumaları, iğne oyaları), yöresel yiyecekler ve hediyelik eşyalar satan dükkanlar
Doğal koruma alanları ve rekreasyonel alanlar	Tekirdağ'ın çevresinde yer alan doğal koruma alanları, mesire alanları ve piknik alanları

Dokunma duyusu, kullanılan alanın algılanması ve zihinde şekillenerek kalıcılığın sağlanmasına katkıda bulunmaktadır. Farklı özelliklere sahip dokular dokunma duyusunu harekete geçirdiğinden, kentin kimlik değerleri ile ilintili Tekirdağ'ın dokusu ile his duyusu oluşturacak değerler sunulmuştur (Şekil 6, Tablo 3).

Şekil 6. Tekirdağ'ın dokusu (Kaynak: URL-2, URL-14, URL-15)

Tablo 3. Tekirdağ ve doku ilişkisi

His duyusu oluşturabilecek dokular	Kimlik değerleri
Doğal dokular	Deniz kıyısında bulunan kumsal plajlar ve kayalık sahil şeridi, tarım alanları ve bağlar, şehrin çevresindeki ormanlık alanlar
Mimari dokular	Tekirdağ'ın tarihi merkezi ve eski mahalleleri, geleneksel Türk evlerinin ve Osmanlı dönemi mimarisinin örnekleri, taş yapılar, Arnavut kaldırımları, ahşap detaylar ve kiremit çatılar
Tarımsal dokular	Tarım alanları, bağlar, meyve bahçeleri ve sebze tarlaları, tarım araçları, seralar ve tarım işletmeleri ve tarımsal etkinlikler (bağ bozumu, hasat etkinlikleri vb)
Denizcilik dokusu	Limanlar, balıkçı tekneleri ve denizcilik ile ilgili altyapılar
Kültürel dokular	Şehrin tarihi ve kültürel mirası, müzeler, tarihi yapılar, anıtlar, tarımsal ve denizcilik geleneği, üretim biçimleri, Karacaklavuz dokumaları

Koku duyusu, çevreden gelen hafızanın depolanmasını sağlayan; mekan, hafıza ve deneyimle ilişkili, çağrıştırmalı bir bağlantı olup, mekânla insan arasında bir arayüz oluşturmaktadır (Augustin, 2009; Gezer, 2012; Juarez, 2021). Bu çerçevede; kokusal duyuya hitap edecek değerlere yönelik Tekirdağ'ın kokusu sunulmuştur (Şekil 7, Tablo 4).

Şekil 7. Tekirdağ'ın kokusu (Kaynak: URL-14 –URL-18)

Tablo 4. Tekirdağ ve koku ilişkisi

Kokusal duyuya hitap edecek kokular	Kimlik değerleri
Deniz tuzu kokusu	Marmara Denizi'nin tuzlu kokusu
Taze balık kokusu	Deniz kıyısında bulunan balıkçı teknelerinden ve balık pazarlarından yayılan taze balık kokuları
Toprak ve doğa kokuları	Tekirdağ'ın tarım alanları, bağları, toprak ve doğa kokuları
Çiçek kokuları	Şehirdeki parklar, bahçeler ve yeşil alanlarda bulunan gül, biberiye, lavanta, kekik, yasemin gibi çiçek kokuları
Yerel lezzetlerin kokuları	Tekirdağ'a özgü lezzetlerin (Tekirdağ köftesi, peynir helvası, Hayrabolu tatlısı) hazırlandığı restoranlar, kafeler ve sokak satıcılarından yayılan çeşitli yemek ve içecek kokuları
Şarap ve bağ kokuları	Bağlardan yayılan üzüm kokuları ve şarap imalathanelerinden gelen fermente edilmiş üzüm kokuları

İşitsel duyu ise, algılanan mekanın karakterinin belirlenmesinde etkili (Şimşek vd., 2022) olduğundan, kentin kimlik değerleri ile ilintili Tekirdağ'ın sesi ile işitsel duyu oluşturacak değerler sunulmuştur (Şekil 8, Tablo 5).

Şekil 8. Tekirdağ'ın sesi (Kaynak: URL-2, URL-7, URL-14, URL-19)

Tablo 5. Tekirdağ ve ses ilişkisi

İşitsel duyuya hitap edecek sesler	Kimlik değerleri
Deniz dalgaları	Deniz dalgalarının hafifçe vurduğu kıyılar ve sahil bölgelerinden gelen sesler
Martı sesleri	Balıkçı teknelerinin etrafında veya liman bölgesinde bulunan martıların çığlıkları
Rüzgarın uğultusu	Marmara Denizi'nin esintisinin oluşturduğu rüzgârın uğultusu
Tarım makinelerinin sesi	Tarım makinelerinin (Çapa, traktör, süt sağma makinesi) çalışma sesleri
Kültürel etkinliklerin sesleri	Kiraz festivali, Feredanlı Karpuz Şenliği, konserler, sokak gösterileri vb.
Kuş cıvıltıları ve doğa sesleri	Şehrin parkları, bahçeleri ve yeşil alanlarında bulunan kuş cıvıltıları ve doğal sesler
Halk oyunları, düğünler	Davul-zurna sesleri, yöresel ezgiler

Tat duyusu ise, doğa ile entegrasyonu sağlanmasında etkili olduğundan, Tekirdağ ve tat ilişkisi kurgulanarak, tat duyusuna etki edecek lezzetler ile kimlik değerleri ilişkilendirilmiştir (Şekil 9, Tablo 6).

Tablo 6. Tekirdağ ve tat ilişkisi

Tat duyusuna etki edecek lezzetler	Kimlik değerleri
Yöresel yemekler	Tekirdağ köftesi, Çerkezmüsellim pabuç köfte, bulama
Yöresel tatlılar	Tekirdağ peynir helvası, Hayrabolu tatlısı
Tarımsal ürün ve tatlar	Malkara peynirleri, zeytin, zeytinyağı, kiraz, üzüm, şarap, kuskus, üzüm turşusu

Şekil 9. Tekirdağ'ın tatları (Kaynak: URL-2, URL-14, URL-16, URL-20)

3.2. Konsept Oluşturma

Bir önceki aşamadan gelen veriler kapsamında; farklı duyuşal deneyimlerin entegrasyonunun sağlandığı ve zengin bir oyun ortamı sunan “yaşamsal grift” konsepti geliştirilmiştir. Burada; yaşam, kullanıcıların kentsel kimlikle ilgili hayata dair deneyimlerini, grift ise formal düzeni oluşturan geometrik formları temsil etmiştir. Bu çerçevede yaşamsal grift olarak geliştirilen oyun bahçesi; çocukların ve ailelerin duyuşal deneyimlerini geliştirmek, doğayla etkileşimlerini artırmak ve oyunlar oynamalarını teşvik etmek amacıyla tasarlanmıştır. Bununla birlikte tasarım; kişilere eğlenceli bir ortam sunarak sosyalleşmeyi sağlayacak şekilde, duyuşal ve mekansal bir ilişki kurgulayan bir yaklaşım esasına dayandırılmıştır. Bu anlamda yaşamsal grift yaklaşımı “yaşamın ve Tekirdağ'ın 4 Rengi” başlığı altında geliştirilmiştir.

Proje kapsamında mavi ile kahverengi; yenilenmeyi ve rahatlamayı temsil etmiş olup, dinginlik, güven, sadelik, sağlıklı yaşam ve düşünsel derinlik hissi ile ilişkilendirilmiştir (Kwallek, Lewis & Robbins, 1988; Elliot & Maier, 2012; Çeken & Yıldız, 2015). Öyle ki Tekirdağ'ın deniz manzarası, limanı ve sahil şeridi, şehre dinginlik ve sükunet katar. Mavi, Tekirdağ'ın denizle olan bağı ve sakinliğini temsil etmiştir.

Mor; enerji depolama ile temsil edilmiş olup, yaratıcılık ve sanatsal hisler ile ilişkilendirilmiştir (Serttaş Ertike, 2010). Öyleki, Tekirdağ'ın kültürel mirası, tarihi yapıları ve etkinlikleri, kentin sanatsal ve yaratıcı yönünü temsil eder. Mor, Tekirdağ'ın kültürel birikimini ve çeşitliliğini ifade etmiştir.

Sarı, sosyalleşme ile temsil edilmiş olup, yaşamın enerjisi ve mutluluk ile ilişkilendirilmiştir (Kaya & Epps, 2004; Elliot & Maier, 2012). Sarı, Tekirdağ halkının canlı ve dinamik yaşam tarzını, hareketliliğini ve enerjisini temsil ederek, sokaklarda dolaşan insanların coşkusunu ve tutkusunu yansıtır.

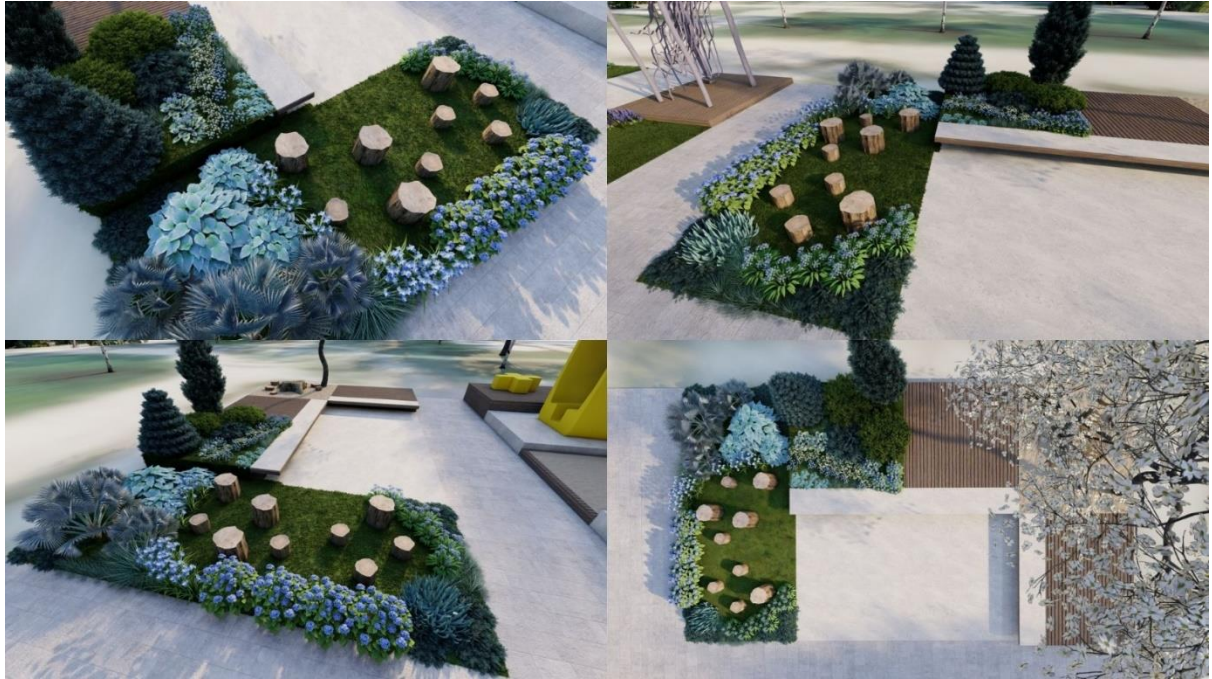
Yeşil, iyileşme ile temsil edilmiş olup, doğa ile entegrasyon ve huzurla ilişkilendirilmiştir. (Stone, 2003; Elliot & Maier, 2012). Yeşil, Tekirdağ'daki tarım alanları, bağları, ormanlık alanları; yaşamın huzurunu ve doğa ile bütünleşmeyi yansıtmıştır.

3.3. İhtiyaç Programının ve Kullanım Alanlarının Oluşturulması

Konseptle ilişkilendirilmiş renkler üzerine kurgulanmış alanlar ve her bir alana ilişkin oluşturulmuş aktiviteler ile aktivitelerin duyulara oluşturduğu etkiler tanımlanmıştır. Bunlar tablolarla sunulmuş olup, geliştirilen üç boyutlu tasarımlarla da desteklenmiştir (Tablo 7, Şekil 10, Tablo 8, Şekil 11, Tablo 10, Şekil 12, Tablo 11, Şekil 13).

Tablo 7. Mavi-kahverengi alan için ihtiyaç program

Mavi ve Kahverengi (Sosyalleşme ve dinlenme alanları)		
Duyu türü	Ana faaliyet türü	Alt faaliyetler
Görme, dokunma	Dinlenme ve sosyal alanlar	Ağaç kütükleri, oturma alanları
Görme	Doğal gölgelikler ve dinlenme noktaları	Ağaç gölgeleri altında dinlenme ve sosyalleşme alanları
Görme, koklama, dokunma	Çocuk ve yetişkin bahçesi	Çocuklar için özel olarak tasarlanmış bir bahçe alanı ve yetişkinler için ayrı bir bahçe alanı
Görme, duyma	Masal köşesi ve doğa hikayeleri	Doğa temalı masal köşeleri ve alanları

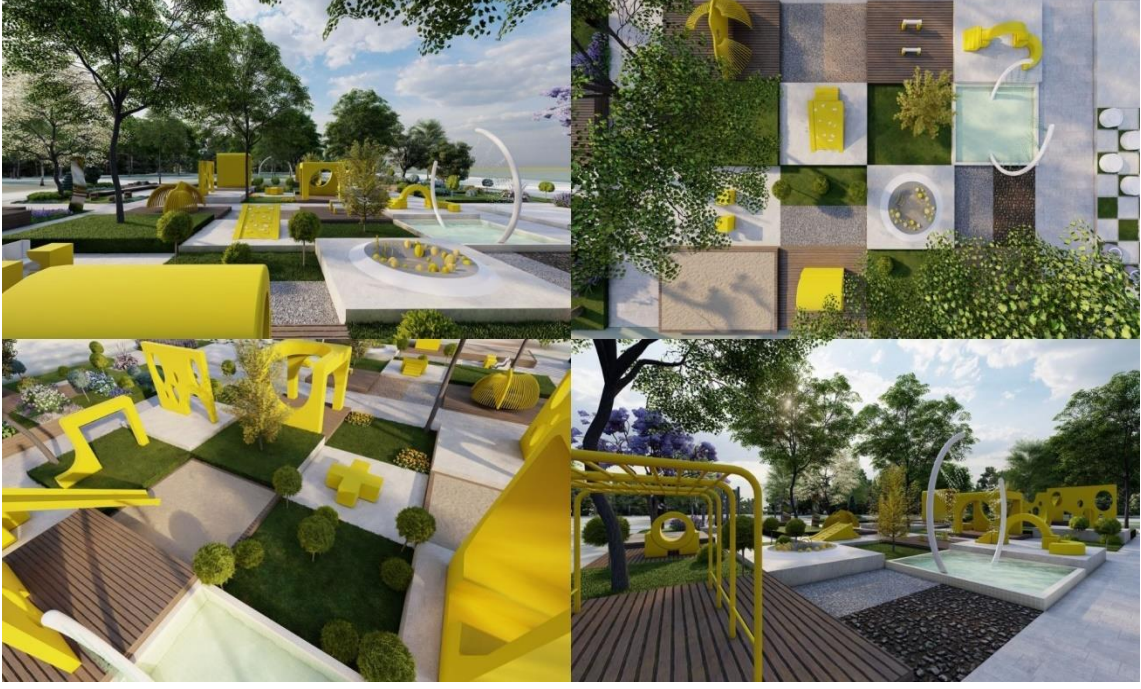
Şekil 10. Mavi- kahverengi alandan görseller

Tablo 8. Mor alan için ihtiyaç program

Mor (Eğitim ve yaratıcılık alanları)		
Duyu türü	Ana faaliyet türü	Alt faaliyetler
Görme, duyma	Doğal oyun ve sanat alanları	Doğal malzemelerle yapılmış bir tiyatro sahnesi ve performans alanı
Görme, dokunma, tatma	Eğitim ve atölye alanları	Resim yapma, el sanatları, doğal malzemelerle yapılan projeler gibi çeşitli etkinlikler ve atölye alanları, eğitici-eğlendirici oyun alanları
Görme, duyma	Müzik ve ritim alanı	Farklı enstrümanlar ve ritim aletleriyle donatılmış bir alan.
Görme, duyma	Ses kutuları ve doğal sesler	Rüzgarın esintisi, kuş cıvıltıları, martı sesleri gibi doğal seslerin kaydedildiği alanlar

Şekil 11. Mor alandan görseller**Tablo 9.** Sarı alan için ihtiyaç program

Sarı (Doğal deneyim ve oyun alanları)		
Duyu türü	Ana faaliyet türü	Alt faaliyetler
Görme, dokunma	Dokunsal yüzeyler ve malzemeler	Çocuklar için kum, çim, taş, ahşap gibi malzemelerle döşenmiş farklı dokunsal deneyimler sunan yüzeyler
Görme	Görsel paneller ve renkli yüzeyler	Farklı renklerdeki paneller ve yüzeylerin kullanıldığı alanlar
Görme, dokunma	Oyun ekipmanları ve parkurlar	Açık hava oyun ekipmanları ve parkurların bulunduğu alanlar
Görme, dokunma	Hareket ve egzersiz alanları	Ağaç kütükleri, taşlar, kaya blokları, tırmanma duvarları, ip parkurları, denge tahtaları gibi hareket ve egzersiz alanları

Şekil 12. Sarı alandan görseller

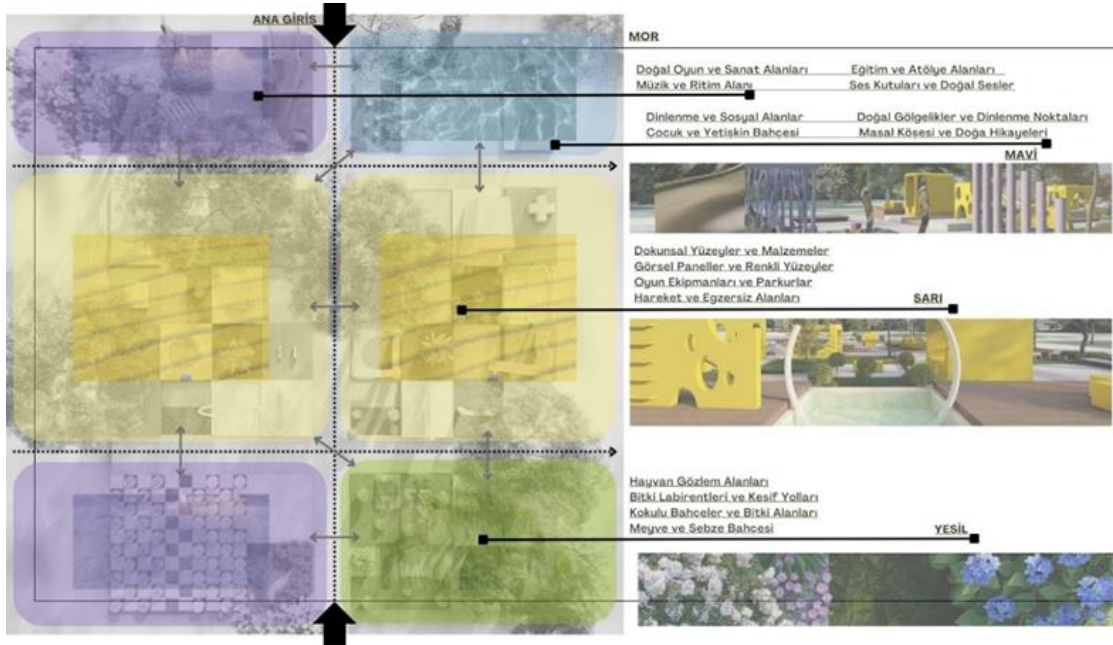
Tablo 10. Yeşil alan için ihtiyaç program

Yeşil (Doğal gözlem ve keşif alanları)		
Duyu türü	Ana faaliyet türü	Alt faaliyetler
Görme, dokunma, duyma	Hayvan gözlem alanları	Çocukların doğal yaşamı gözlemleyebilmesi için oluşturulan kuş gözlem kuleleri, doğal yaşam alanları
Görme, koklama, dokunma	Bitki labirentleri ve keşif yolları	Çeşitli dokunsal malzemelerden yapılmış labirentler ve keşif yolları
	Kokulu bahçeler ve bitki alanları	Farklı kokuları deneyimlemeleri için lavanta, nane, defne, adaçayı gibi aromatik bitkilerin yer aldığı bahçeler.
Görme, tatma, dokunma	Meyve ve sebze bahçesi	Çocukların yenilebilir sebze ve meyveleri gözlemleyebilecekleri, toprakla çalışabilecekleri bir bahçe alanı

Şekil 13. Yeşil alandan görseller

Konsept kurgusuna uygun olarak hazırlanan ihtiyaç programı çerçevesinde, çalışma alanında toplam altı adet kullanım alanı belirlenmiştir. Ana girişte sosyalleşme ve dinlenmeyi temsil eden mavi-kahverengi alan ile eğitim ve yaratıcılıkla ilişkilendirilmiş mor alan yer almıştır. İç kısımda doğal deneyim ve oyun alanını oluşturan sarı alan, denize yakın bölümde ise doğa ile iletişimi sağlayacak yeşil alan ve mor alan konumlandırılmıştır. Akslar, geometrik düzende kurgulanmıştır (Şekil 14).

Şekil 14. Kullanım alanları

3.4. Avan Proje

Leke planda bulunan alanlar detaylandırılarak avan proje oluşturulmuştur (Şekil 15). Proje kapsamında oluşturulan geometrik formlar projenin ana eksenini oluşturmuştur. Öyle ki

Salingaros ve Masden de duyuusal deneyimin fizyolojik temelini geometrik özelliklere bağlı olduğunu savunmuştur (Şahin & Satıcı, 2022).

Şekil 15. Avan Proje

Kullanılan bitki türleri alandaki Tekirdağ'ın 4 rengi konsepti çerçevesinde her bir rengi temsil edecek şekilde dokunma, görme, tatma duyaruları ile ilişkilendirilerek kullanılmıştır (Tablo 11).

Tablo 11. Duyu bahçesinde kullanılan bitki türleri

Mavi-kahverengi		Mor	
<i>Robinia pseudoacacia</i>	Beyaz çiçekli yalancı akasya	<i>Jacaranda mimosifolia</i>	Jakaranda ağacı
<i>Robinia pseudoacacia 'Umbraculifera'</i>	Top akasya	<i>Lavandula angustifolia</i>	Lavanta
<i>Juniperus squamata Blue Carpet</i>	Yayılcı mavi ardıç	<i>Aster alpinus</i>	Alpin papatyası
<i>Cupressus arizonica Greene</i>	Mavi servi (Arizona servisi)	<i>Nepeta cataria</i>	Kedi nanesi
<i>Juniperus horizontalis</i>	Yayılcı ardıç	<i>Ajuga reptans</i>	Dağ mayasıl otu
<i>Hydrangea macrophylla</i>	Ortanca	<i>Viola tricolor</i>	Hercai menekşe
<i>Hosta 'Blue Wedgwood'</i>	Mavi süpürge çiçeği		
<i>Festuca glauca</i>	Mavi çim		
Sarı		Yeşil	
<i>Acer negundo</i>	Dışbudak Yapraklı Akçağaç	<i>Prunus avium L.</i>	Kiraz ağacı
<i>Buxus sempervirens</i>	Top şimşir	<i>Malus domestica</i>	Elma ağacı
<i>Thuja orientalis aurea</i>	Altuni top mazi	<i>Olea europaea monument</i>	Bodur baston zeytin
<i>Euonymus japonica</i>	Altuni taflan	<i>Laurus nobilis</i>	Defne
<i>Calendula officinalis</i>	Aynısefa	<i>Thuja orientalis aurea</i>	Altuni mazi
<i>Euryops pectinatus</i>	Sarı çalı papatyası	<i>Lavandula angustifolia</i>	Lavanta
<i>Hypericum perforatum</i>	Sarı kantaron	<i>Salvia officinalis</i>	Adaçayı
		<i>Rosmarinus officinalis L.</i>	Biberiye
		<i>Rosa canina L.</i>	Kuşburnu

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmada, yaşamsal grift yaklaşımı ile “yaşamın ve Tekirdağ’ın 4 Rengi” temelinde, Tekirdağ kentsel kimlik öğeleri ile ilişkilendirilmiş örnek bir alanda bir duyuşal bahçe tasarlanmıştır. Çalışmadan elde edilen sonuçlar ve oluşturulabilecek katkılar aşağıda maddelenmiştir.

- Duyuşal bahçe ile duyuşal tasarımın önem ve gerekliliği ile kent kimliği değerlerine entegrasyonuna yönelik ulusal ve uluslararası çalışmalar incelenmiştir. Bu durum, ilgili konu hakkında farkındalık oluşumuna katkı sağlayacaktır.
- Çalışma alanının yerel ve/veya geleneksel özgünlükleri ile en fazla öne çıkan ve katma değer yaratan; tarımsal, folklorik, gastronomik, sanatsal, ezgisel, yapısal, bitkisel gibi ürün, lezzet, alan, yapı ve eserler ilgili görsellerle desteklenerek sunulmuştur. Bu durum, Tekirdağ’ın kimlik değerleri ve buna etki eden duyuşal özelliklerin tanımlanmasını sağlamıştır.
- Yerel ve/veya geleneksel özgünlükler, duyuşal tasarıma yön verecek renk, doku, ses, manzara ve tatlar ile ilişkilendirilmiştir. Bu durum, Tekirdağ’ın kent kimliği değerleri ile kullanıcı deneyimlerini güçlendirecek duyuşal algıların rolünün ve etkisinin belirlenmesini sağlamıştır.
- Geliştirilen tasarım kararları ile, Tekirdağ’ın renkleri üzerinden çocukların ve ailelerin duyuşal deneyimlerini geliştirerek, sosyalleşme, dinlenme, yaratıcılığı geliştirme, doğaya yönelik deneyim kazanma, eğlenme temalı oyun oynama ile doğa ile iletişimi güçlendirme imkanları sağlanmış olacaktır. Bu durum birçok çalışmada da desteklenmiştir (Nowak, 2003; Green vd., 2016; Anonim, 2016; West, 2018; Dudkiewicz vd., 2018; Albrecht, 2020; Tubielewicz-Michalczuk, 2023).
- Öngörülen duyuşal bahçe tasarımı ile, kullanıcıların güven, huzur, mutluluk, dinginlik, canlılık ve hareket gibi farklı duyuşal deneyimler kazanmaları yönünde olumlu katkılar sağlanacaktır.

Sonuç olarak, bir kenti biçimlendiren kimliğin kişiye yansıtılmasında, duyuşal etkin bir rol oynamakta olup, duyuşalın etkin kullanımı ile kişilere kentle bütünleşme ve deneyimleme fırsatı sağlanmış olacaktır. Bu çerçevede tasarım yaklaşımlarında, kentsel kimlik değerlerinin duyuşal aracılığıyla yansıtılması önemli bir gereklilik olup, bu tür çalışmaların yaygınlaşması önemli olacaktır.

YAZAR KATKILARI

Yazarlar eşit oranda katkı sağlamışlardır.

FİNANSAL DESTEK BEYANI

Bu çalışmada herhangi bir finansal destek alınmamıştır.

ÇIKAR ÇATIŞMASI BEYANI

Yazarlar arasında çıkar çatışması bulunmamaktadır.

ETİK KURUL ONAYI

Bu çalışma etik kurul onayı gerektirmemektedir.

KAYNAKLAR

- Akbarishahabi, L. (2022). İnsan Ölçeğinde Tasarlanan Kentsel Mekanlar ve Kent Sakinlerinin Aidiyet Duyguları Üzerine Bir Değerlendirme. *Kent Akademisi Dergisi*, 15(1), 136-154. <https://doi.org/10.35674/kent.991918>.
- Albrecht, A. (2020). Zabawy Sensoryczne W Szkole i Przedszkolu, Szkolne Inspiracje. <https://www.szkolneinspiracje.pl/tag/zabawy-sensoryczne>.
- Anonim, (2016). *Bahçede Otizm-1*. <http://cocukistanbul.com.tr/bahcede-otizm-i/>.
- Augustin, S. (2009). *Place Advantage: Applied Psychology for Interior Architecture*. Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons, Inc.
- Çeken, B. & Yıldız, E. (2015). Renklerin Reklam Algısı Üzerindeki Etkisi; 2012 Kırmızı Reklam Ödülleri. *Sanat Eğitimi Dergisi*, 3(2), 129-146. <https://doi.org/10.7816/sed-03-02-08>.
- de Wit, S. (2016). Sensory Landscape Ex-Perience: Stepping Outside the Visual Landscape of the Motorway in the Garden of Birds. *Journal of Landscape Architecture*, 11(3), 20-31.
- Doğan, H.A., Özçevik Bilen, A., (2019). *Kent Kimliği Kavramına Farklı Bir Bakış: Kentlerde Ses Faktörünün İşitsel Peyzaj Yaklaşımı İle İncelenmesi*. 13. Ulusal Akustik Kongresi ve Sergisi, 17-18 Ekim, Diyarbakır, Türkiye.
- Dudkiewicz, M., Pudelska, K., Parzymies, M., Durlak, W. (2018). Rola Hortiterapii I Bukieciarstwa W Leczeniu Dzieci I Dorosłych. *Kosmos*, 4, 813–821.
- Elliot, A.J. & Maier, M.A. (2012). Color Psychology: Effects of Perceiving Color on Psychological Functioning in Humans. *Annual Review of Psychology*, 65(1), 95-120. <https://doi.org/10.1146/annurev-psych-010213-115035>.
- Gezer, H. (2012). Mekânı Kavrama Sürecinde Algılama Bileşenleri. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(21), 1-10.
- Ghazali, R., Sakip, S.R. & Samsuddin, I. (2018). The Effects of Sensory Design on Autistic Children. *Asian Journal of Behavioural Studies*, 3(14), 68–83
- Green, SA., Hernandez, LM., Bowman, HC., Bookheimer SY., Dapretto, M. (2018). Sensory Over-responsivity and Social Cognition in ASD: Effects of Aversive Sensory Stimuli and Attentional Modulation on Neural Responses to Social Cues. *Dev Cogn Neurosci*, 29, 127–139. <https://doi.org/10.1016/j.dcn.2017.02.005>.
- Gonzalez, M.T. & Kirkevoid, M. (2016). Design Characteristics of Sensory Gardens in Norwegian Nursing Homes: A Cross-Sectional E-Mail Survey. *Journal of Housing for the Elderly*, 30(2), 141–155. <https://doi.org/10.1080/02763893.2016.1162252>
- Juarez, I. (2021). Sensory Landscapes. *In AW Journal Muldisciplinary Akademik Magazine*, 2(2), 82-106. <https://bibliotekanauki.pl>.
- Kaya, N., & Epps, H. H. (2004). Relationship Between Color and Emotion: A Study of College Students. *College Student Journal*, 38(3), 396–405.
- Kwallek, N., Lewis, C. M., & Robbins, A. S. (1988). Effects of Office Interior Color on Workers' Mood and Productivity. *Perceptual and Motor Skills*, 66(1), 123-128. <https://doi.org/10.2466/pms.1988.66.1.123>.
- Lalou, G., Katsafadou, S., Deffner, A.M. (2017). Sensory Landscapes of Creativity: Towards a New Form of Identity Branding. *International Journal of Progressive Sciences and Technologies (IJPSAT)*, 6(1), 18-26. <http://ijpsat.ijsh-t-journals.org>.
- Memari, S., Pazhouhanfar, M., Grahn, P. (2021). Perceived Sensory Dimensions of Green Areas: An Experimental Study on Stress Recovery. *Sustainability*, 13, 5419. <https://doi.org/10.3390/su13105419>.
- Norman, D. A. (2004). *Emotional Design: Why We Love (Or Hate) Everyday Things*. Basic Books/Hachette Book Group.

- Nowak J. (2003). Rośliny Ozdobne – Możliwości Rozwoju Produkcji I Oddziaływania Na Jakość Życia. *Folia Hortic. Suppl.* 1, 29–31.
- Özer, H. (2022). Kent Kimliğinin Afiş Tasarımına Yansıması. *İdil*, 97, 1311–1323. <https://doi.org/10.7816/idil-11-97-05>.
- Raveendra, Y. (2014). Sensory Gardens for Disabled: A Review. *Hort Flora Research Spectrum*, 3(3), 288-291.
- Ringas, D., Christopoulou, E. & Stefanidakis, M. (2011). *Urban Memory in Space and Time*. Styliaras, G., Koukopoulos D., Lazarinis, F. (Eds.), Handbook of Research on Technologies and Cultural Heritage Information Science Reference, New York.
- Şahin, F. & Satıcı, B. (2022). Biyofilik Tasarım Ve Modern Mimarlık Kesişiminde Bir Değerlendirme: Carlo Scarpa Mimarlığı. *Journal of Technology and Applied Sciences*, 4(2), 21-45.
- Sertaş Ertike, A. (2010). *Reklam (Temel Kavramlar, Teknik Bilgiler, Örnekler)*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Şensoy, N. (2017). Sensory Garden Design for Individuals with Autism Spectrum Disorder. *Inonu University Journal of Arts and Design*, 7(15), 115-128.
- Şimşek, O., Balkan, S. A. & Koca, A. (2022). The Concept of Synesthesia (Multisensory perception) in Spatial Experience and Investigation of its Change with Technology. *Journal of Architectural Sciences and Applications*, 7, 40-59. <https://doi.org/10.30785/mbud.1020096>.
- Spring, J.A. (2016). Design of Evidence-Based Gardens and Garden Therapy for Neurodisability in Scandinavia. *Neurodegenerative Disease Management*, 6(2), 87–98. <https://doi.org/10.2217/nmt.16.2>.
- Stone, N. J. (2003). Environmental View and Color for a Simulated Telemarketing Task. *Journal of Environmental Psychology*, 23(1), 63-78. [https://doi.org/10.1016/S0272-4944\(02\)00106-1](https://doi.org/10.1016/S0272-4944(02)00106-1).
- Tubielewicz-Michalczuk, M. (2023). Selected Sensory Gardens in Poland as Educational and Therapeutic Spaces. *Teka Komisji Urbanistyki I Architektury O/Pan W Krakowie*, 443–466. <https://doi.org/10.24425/tkuia.2023.148986>.
- Wagenfeld, A., Sotelo, M., & Kamp, D. (2019). Designing an Impactful Sensory Garden for Children and Youth with Autism Spectrum Disorder. *Children, Youth and Environments*, 29(1), 137–152. <https://doi.org/10.7721/chilyoutenvi.29.1.0137>
- West, D. (2018). Natural Learning Environments and the Social-Emotional Development. Master of Science, Dominican University of California, <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.28772.83847>.
- Yusop, S.Z., Mohd Yassin, M.H., Tahar, M.M. (2020). Sensory Garden Approach to Increase Autism Students' Learning Focus in Primary Schools Global Conferences Series: Social Sciences, Education and Humanities (GCSSEH), 4, 178-185. <https://doi.org/10.32698/GCS-04316>.
- Zajadacz, A. ve Lubarska, A. (2019). Sensory Gardens in the Context of Promoting Well-being of People With Visual Impairments in the Outdoor Sites. *International Journal of Spa and Wellness*, 2(1), 3-17. <https://doi.org/10.1080/24721735.2019.1668674>.
- Zeisel, J. (2007). Creating A Therapeutic Garden That Works for People Living with Alzheimer's. *Journal of Housing for the Elderly*, 21(1–2), 13–33. https://doi.org/10.1300/J081v21n01_02.
- URL-1 <https://www.turizmaktuel.com/i>.
- URL-1. <https://media.istockphoto.com/> İ
- URL-2. <https://www.kulturportali.gov.tr/>
- URL-3 <https://cdn.kisikates.com.tr/>.
- URL-4 <https://cdn.tekirdagodak.com/>

- URL-5 <https://i.pinimg.com/564x/9b/78/94/9b789410820d433427d0e9267aa251f7.jpg>
URL-6 <https://icdn.ensonhaber.com/>
URL-7 <https://tekirdag.gsb.gov.tr/>
URL-8 <https://kentkonseyi.suleymanpasa.bel.tr/>
URL-9 <https://fotogaleri.star.com.tr/>
URL-10 <https://www.sagligabakis.com/>
URL-11 <https://kentkonseyi.suleymanpasa.bel.tr/>
URL-12 <https://fotogaleri.star.com.tr/>
URL-13 <https://nomatto.com/>
URL-14 <https://www.suleymanpasa.bel.tr/>
URL-15 <https://www.instagram.com/tekirdagkulturturizm/>
URL-16 <https://i.nefisyemektarifleri.com/>
URL-17 <https://im.haberturk.com/>
URL-18 <https://cdn1.ntv.com.tr/>
URL-19 <https://www.denizhaber.net/>
URL-20 <https://www.trakyaagezi.com/>

Copyright: © 2024 by the author. Licensee ArtGRID, Türkiye. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 International License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).